

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 31 Mei 1901.

Jaar II : 1a, Blaast de bazuin!

Wag: I : 4, Is het voor u liever wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boek-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Sukker der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Inzendingen Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE-SCHOOLDAG

OP

DINSDAG den 2den JULI a.s.

TE

KAMPEN.

Maandag den 1sten Juli des avonds te 7 uur, in de Burgwal-Kerk,

URE DES GEBEDS,

onder leiding van

Ds. M. SCHUURMAN, *Dienaar des Woords te Alfen a/d Rijn.*

Des avonds te 9 uur in de Aula v/d School

RECEPTIE.

Dinsdag den 2den Julides morgens 9½ uur BIJeenkomst in de *Aula*,

waarvan de leiding is opgedragen aan den

President-Curator.

9½ uur:

Openingswoord door den Voorzitter.

Van 10 tot 12½ uur:

Referaat van Dr. H. BOUWMAN,

Dienaar des Woords te Hattem,

over:

De beteekenis van de Gereformeerde Belijdenis voor de Wetenschap.

12½-2 uur PAUZE.

Van 2 tot 4½ uur:

Referaat van Prof. D. K. WIELENGA

over:

De verhouding van de Gereformeerde Kerken tot het Theologisch onderwijs tijdens de Republiek.

4½ uur SLUITING.

6 uur: Gemeenschappelijke maaltijd.

Ambtsdragers, studenten, en Leden van de Gereformeerde Kerken hebben vrijen toegang.

Voor Logies en deelname aan den Maaltijd gelieve men zich, uiterlijk vóór Zat. 29 Juni, aan te melden bij de Regelings-Commissie.

De Regelings-Commissie: Namens Cur. v/d

Drs. JOH. KAPTEIJN, *Th. School,*
F. GUNNINK BZN., *T. NOORDEWIJER, Voorz.*
H. STEENBERGEN, *L. NEIJENS, Scriba.*

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Den 28sten Mei 1901 heeft de 24ste Uittoting van Aandeelen à f 100,— plaats gehad, en zijn getrokken de Nummers

39, 81, 89 en 99.

Over het bedrag kan tegen inlevering der Aandeelen beschikt worden bij den Penningmeester.

(Aan dhr. E. B. te S. No. 61 is nog niet uitgeloot.)

De Penningmeester,
DR. H. FRANSSSEN.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WIRDUM, 20 Mei 1901. Gisteravond werd met groot meerderheid van stemmen verkozen en alzoo beroepen tot Herder en Leeraar dezer gemeente de Weloerw. heer Ds. R. J. Aalberts van Opperdoos.

Namens den Kerkeraad,
T. A. V. D. WERFF, Scriba.

WORKUM, 22 Mei 1901. Zondag 14 Mei is alhier beroepen als bedienaar des Woords Ds. N. Y. van Goor van Boxum. De wensch van gemeente en kerkeraad is, dat het den Koning der kerk believe, ons als antwoord te doen ontvangen: ik kom.

Namens den Kerkeraad,
S. KUPERUS, Scriba.

OOSTERLAND, 22 Mei 1901. Alhier is beroepen de Eerw. heer C. Staal Fz. Cand te Dordrecht.

Namens den Kerkeraad,
P. BROUWER.

WADDINGSVEEN, 25 Mei 1901. Heden ontvingen we tot bijdschap van kerkeraad en gemeente het bericht, dat de Weloerw. heer E. H. Broeksta, van Houwerzijl, met vrijmoedigheid de roeping dezer gemeente had aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
H. KEMPKES, Scriba.

BOXUM, 26 Mei 1901. Heden morgen maakte onze geliefde Leeraar Ds. N. Y. van Goor der gemeente bekend, de roeping te hebben ontvangen van de Ger. kerk te Workum. De Heere geve óók nu zijnen diensknacht vrijmoedigheid, om ons weldra te doen hooren, „Ik blijf bij u.”

Namens den Kerkeraad,
B. V. D. BEEG, Scriba.

SCHARNEGOUTUM, 26 Mei 1901. Heden maakte onze gesichte Leeraar Ds. A. Roorda bekend, een roeping ontvangen te hebben van de Geref. kerk te O-Pekela. Het is de wensch van kerkeraad en gemeente, dat Z.Ew. in haar midden voort blijve arbeiden.

Namens den Kerkeraad,
S. R. SYBRANDY, Scriba.

EMLICHEIM (Graafsch. Bentheim), 26 Mei 1901. Heden morgen maakte onze Leeraar Ds. P. D. de Groot de gemeente bekend, dat hij had besloten om voor de roeping naar de Geref. kerk te De Lier te bedanken.

Namens den Kerkeraad,
J. VAN DUIN Jz

BOORNBERGUM e. a., 27 Mei 1901. Hedenmorgen nam onze zeer geliefde Herder en Leeraar Ds. A. Schaafsma van zijne gemeente afscheid. Treffend waren de woorden bij die gelegenheid door Z.Eerw. voor de laatste maal tot haar gericht, en wel naar aanleiding van 1 Cor. 16 : 22-24. „Was voor Leeraar en gemeente een aandoenlijke ure, toen hij zich losmaakte van de gemeente, die hem in alle opzichten lief en dierbaar was geworden. Bij het einde der godsdienstoefening werd den scheidenden Leeraar, bij monde van een der Ouderlingen, een hartelijk woord toegeproken en werd hem door de gemeente staande toegezongen Ps. 134 : 3 Wij staren hem en zijne gade met weemoed na. De Koning der kerk, die tot dezen zijner dienaren zegt: ga! en tot genen: kom! geve ons spoedig den man zijns Raads, die den herderstaaf onder ons weer kan opnemen.

Alle stukken voortaan te adresseren aan den Scriba.

Namens den Kerkeraad,
H. VAN DER LAAN, Scriba.

MONSTER, 28 Mei 1901. Zondagmorgen na de godsdienst-oefening maakte onze gesichte Leeraar T. Kramer aan de gemeente bekend, een beroep te hebben ontvangen van de Geref. kerk te Bierum. Geve de Heere hem licht en wijsheid om in dezen met vrijmoedigheid te handelen, tot ere van zijn Naam.

Namens den Kerkeraad,
L. OOSTERMAN, Scriba.

HALFWEG, 28 Mei 1901. Den Pinksterdag moesten wij onze gemeente bekend maken, dat de beroepen Leeraar Ds. J. Gispin van Overschie voor onze roeping bedankte. De Heere geve ons in zijnen wil te berusten.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN ANDEL, Scriba.

EZINGE, 28 Mei 1901. Op Pinkstermaandagmorgen nam onze geliefde Leeraar Ds. W. Bouwman afscheid van ons, met eene predikatie over Openb. 1 : 12-16. Eene groote belangstellende schare was zelfs van verre gekomen met de gemeente, om dit laatste woord te hooren. Het was een woord van ernst, opwekking en bemoediging. Hoewel we zijn heengaan betreuen, wenschen we den Heere te zwijgen. Zende Hij ons spoedig den man zijns Raads weder.

Namens den Kerkeraad,
W. DATEMA, Scriba.

Het adres is voortaan: W. Datema.

WIJHE, 28 Mei 1901. Nog in het bezit zijnde van het beroep naar Zevenbergen, maakte onze beminde Leeraar Ds. J. J. Steinhart de gemeente bekend, ook een roeping te hebben ontvangen van de kerk te Koudekerke (Zeeland). Kerkeraad en gemeente begeren van heeler harte spoedig te mogen vernemen, dat Z.Eerw. met vrijmoedigheid voor beide roepingen heeft kunnen bedanken.

Namens den Kerkeraad,
G. PAUUS, Scriba.

CLASSEN.

Classis Assen.

De Classis Assen heeft in hare vergadering van 28 Mei den heer G. H. Dijkstra, Candidaat in de Heilige Theologie, na voorafgaand onderzoek, beroepbaar gesteld voor de bediening des Woords in de Gereformeerde kerken in Nederland.

G. H. ZAHN, Scriba.

ONTVANGSTEN.

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Door den heer L. de Vries Hz. te Groningen, van eene Zondagavond-bijeenkomst aldaar f 11,00
Door Ds. Groeneveld gev. i/h kerkzakje te Winsum - 10,00
Coll. v/d gemeente Winschoten - 17,30

Coll. v/d gem. te:
Appingadam f 21,26 Spijk B f 6,00
Bierum - 15,98 Stedum - 11,93
Delfzijl - 21,62 Ten Post - 15,41
Garelsweer - 11,58 Westeremden - 3,31
Nieuwolda - 4,37 Woldenschild - 1,39
Schildwolde - 6,25 Overschild - 2,66
Siddaburen - 4,58 't Zandt - 15,55
Spijk A - 16,50

P. POSTEMA, Penningm.

Warfum, 24 Mei 1901.

Kas volgens Art. 13 D. K. Provincie Gelderland.

Sinds de laatste opnaaf op 1 Maart zijn ingekomen de navolgende collecten:

Tiel nagitt f 2,47, Aalten B f 19,74, Bennekom f 9, Nijmegen f 15,27, Culemborg f 15,54, Neede f 10,50, Lochem f 3,01, Winterswijk f 12,50, Doesburg f 3,33, Wageningen f 3,32, Winterswijk f 13,79, Loetichem f 1,51 en f 3,03, Zetten f 3,76, Lochem f 5,03, Geesteren f 15,90, Tiel f 7,13, Oldebroek f 8,60, Patten f 8,67, Hattem f 12,50, Nijkerk f 28,25, Dieren f 12,14, Heerde f 8,12, Barchem f 3,84, Zutphen f 21,50, Velp B f 21,06, Elburg 3e collecte 1900 f 4,06, Gendringen-Silvolde f 2,93, Beekbergen f 3,30, Herwijnen f 6,32, Zuilichem f 5 en f 4,50, Aalst f 5,23, Poederloijen f 0,94, Well f 4,25, Vuren f 0,90, Rossum f 1,97 en f 2,31, Zaltbommel f 5,42, Hoensdael f 0,82, Gameren f 6,38, Geldermalsen f 7,27, Nijmegen f 9,69.

Voor het bovenstaande zegt vriendelijk dank

H. W. V. VEELEN, Quaestor.

Dieren, 27 Mei 1901.

Voor de Theologische School.

Naaldwijk f 19,52 Terwispel (2e c. 1900) f 2,50
Culemborg - 10,12 Lemmer - 11,73

Homburg - 8,80 Joure - 11,75
Varsveid - 11,40 Heerenveen - 24,84
Sleen - 5,35 Knijpe - 4,66
Kampen - 94,09 Echten - 2,38
Appelscha - 5,04 Oosterzee - 2,20
Borger - 3,21 Lippenhuizen - 1,50
Een - 2,60 Hoornsterzwaag - 1,25
Haulerwijk - 3,76 Wollega - 6,85
Norg - 1,10 Duurswoude - 2,86
Roden - 4,05 Mildam - 3,55
Smilde B - 1,01 Oldeboorn - 4,75
Vries - 4,50 Munnikeburen - 3,54
Zuidlaren - 3,01 Donkerbroek - 4,-
Emmen 2e coll. - 15,60

Voor de Uitbreiding.

Door dhr. M. Kooymans te Dordrecht, als executeur-testament. een legaat, van wijle: Mej. W. van Noort f 200.

Bij Dr. H. Bavinck ingekomen van den heer N. N. te Amsterdam door vriendelijke bezorging v. d. hr. J. B. Blankenberg voor de Theol. School de gift van f 200.

Door Ds. N. G. Kervies te Kapelle, Corr. Cl. Goes, de contrib. uit *Borsele*, Corr. L. v. d. Wal, van L. v. d. Wal f 1, P. Franje f 0,50, M. Huissun f 0,50, J. Minderhout f 2,50, M. Smit f 0,50, M. de Regt f 1, P. de Keyzer f 0,50, Wed. A. de Maker f 0,25, Dirkje op 't Hof f 0,25, Wed. C. Nieuwenhuizen f 2, J. Franje f 0,25, J. Langebeke f 0,25, G. de Keyzer f 0,25.

Uit *Goes*, Corr. J. Adriaanse, van Ds. R. J. v. d. Veen f 2, J. Donner f 2, M. de Jonge f 2, J. Mulder f 2, M. de Boks f 1, C. Oranje f 1, A. Zandee f 1, J. de Jonge Azn. f 1, Geref. kerk f 10.

Uit *'s-Gravenpolder*, Corr. J. J. Oranje, van Ds. v. Liere f 0,50, J. J. Oranje f 1, Jan Mol f 1, Mar. v. Liere f 0,25, Chr. C. Verhulst f 0,25, Matth. v. Liere f 0,50, Janna v. Liere f 0,25.

Van de kerk te *Heinkenszand* f 5.

Uit *Nieuworp*, Corr. Ds. J. H. Donner Jr., van Ds. J. H. Donner Jr. f 2,50, Jac. Bommelje f 1, G. de Jager Jz. f 1, C. de Smit f 1, M. Boone f 1, G. de Jager f 1.

Uit *Baarland*, Corr. Ds. G. J. Bekkert, van Ds. G. J. Hekker f 1, P. Elenbaas f 0,50, J. Louise f 0,50, J. P. Ailhaart f 0,50, C. Pauwe f 0,50, J. de Jager Gz. f 0,50.

Uit *Kapelle*, Corr. Ds. N. G. Kervies, van Th. Fossen f 1, Ds. Kervies f 1, Mej. Wed. Staal f 1.

Uit *Biezelingen* van Geref. kerk f 3, W. Spruit f 1, W. Slabbeoorn f 1.

Uit *Schore* van W. in 't Anker f 1.

Uit *Krainingen*, Corr. J. Minnaar, van Geref. kerk f 1,75.

J. Minnaar f 1, M. Kole f 1, Ds. Laman f 2,50, L. J. Florusse (te Hansweert) f 2.

Van Ds. *Elfers* te Wolfertsdijk f 1.

Vrije gift van de Geref. kerk te *Borsele* f 3,53.

Van Jac. Verlare te *Krabbedijke* (Cl. Tholen) f 2, en gift v. denzelfde f 0,50.

De Penningmeester,

Zwolle, 25 Mei 1901. van de Theologische School,

Potgietersingel 120. DR. H. FRANSSSEN.

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van K. P. Meima, gevonden in het kerkzakje te Winsum (Gr.) f 10,-

Van H. Salomons Kz., gevonden in het kerkzakje te Nijveen - 2,50

Van J. Bos Kzn., name van de Geref. Jongelingsvereniging te Willervank - 5,60

Met vriendelijke aanbeveling,

Rotterdam, N. Koops,

27 Mei 1901 Oost Vestplein 65.

Voor de Zending o. Heid. en Mob.

Van Ds. Sluiter te Boskoop f 15,-

Door Ds. Broekhuizen, v/d Cents-ver. der Jonged-ver. te Adnard - 2,-

Door W. L. Meijer te Oude-Pekela, van eene weduwe, die onbekend wenschte te blijven - 25,-

Doeborgh, B. DE MOEN,

27 Mei 1901. Quaestor.

NA HET PINKSTERFEEST.

De Pinksterdag heeft voor den dienaar des Evangelies eene bijzondere beteekenis.

Als dag der gedachtenis aan het feit, dat eene oude bedeeing eindigde, die der Wet, en eene nieuwe bedeeing aanving, die des Geestes, herinnert hij hem aan de voortreffelijkheid van den hem toebetrouwd dien.

Hierover sprak Paulus als hij, 2 Cor. 3 : 6, met diepe verwondering des harten terneder schrijft, dat God hem, en allen, die met hem in het Evangelie arbeiden, waarlijk bekwaam heeft gemaakt om te zijn dienaars des nieuwen testaments, niet der letter, maar des Geestes.

En om ten volle te laten uitkomen van wat treffelijke bedeeing der genade hij dienaar is, laat hij er op volgen: de letter doodt, maar de Geest maakt levend.

Hier toch spreekt de apostel niet van den letterdienst, waartoe Joodsche geesteloosheid den dienst der Wet had verlaagd, zodat er van hun dienst eene geestdoodende werking was uitgegaan.

Niet op de wijze, waarop men met de letter was omgegaan, heeft hij het oog, maar de werking, die eene in letteren bestaande, niet in onze harten maar in steen geschrevene Wet van zich uitgaan doet.

Van eene Wet, die wel uitdrukking was van wat God wilde, maar niet van wat wij wilden, kon slechts eene doodende werking uitgaan. Paulus

heet hare bediening dan ook die des doods. Eén van tweeën trouwens: indien de Wet niet bij machte is om ons kracht tot gehoorzaamheid te geven, en in dien weg ons tot het eeuwige leven te leiden, dan brengt zij den dood over ons. Welnu, kracht ten goede gaat er niet van haar uit; wat kracht ten leven zou er uitgaan van de letter? Zeg daarom echter niet, dat de letter dood is; want er gaat wel degelijk kracht van haar uit, maar ten doode. Zij maakt, ja, levendig, niet u echter, o mensch! maar de zonde, die in u is; over u daarentegen brengt zij den dood. Niet alleen prikkelt zij het vleesch tot verzet tegen wat zij gebiedt, maar zij verhoogt ook de strafbaarheid der zonde, door haar het karakter van overtreding, van bondbreuk bij te

zetten. Immers wil zij Gode den weg banen om ten volle met de zonde af te rekenen, door deze, op kosten van haren bedrijver, te niet te doen. De Wet heeft voor den overtreder geene enkele belofte; haar laatste woord tot hem is een vloek.

Hoe geheel anders staat het met den Geest!

De Wet houdt ons het leven voor oogen, als prijs der gehoorzaamheid, maar op een door ons niet te overschrijden afstand; de Geest daarentegen maakt levend. In het woord Geest moeten wij niet het Evangelie aangewezen zien, maar den Geest van God zelven; zoo nochtans, dat wij dezen Geest aanmerken als gegeven om de bediening des Evangelies te vergezellen, opdat zij vruchtbaar zij. Op Sinaï werd de Geest

niet gegeven, maar alleen de letter; want de daar gestelde Wet was niet gegeven om levend te maken; hoe zou de Geest des levens hare bediening dan vergezellen? De Geest des levens behoort alleen bij het Evangelie des levens. Daarom ving Hij zijne bediening juist aan op den dag zelven, dat het Evangelie voor het eerst in zijne volledigheid verkondigd werd, te weten op den Pinksterdag, toen de apostelen Christus begonnen te prediken, gelijk Hij van den Vader door het zegel der opwekking gewaarmerkt was.

Van zijne werking gaat geen dood uit, maar leven, leven in zijn vollen omvang, leven voor den ganschen mensch, voor den inwendigen en uitwendigen saam. Hij ontvangt het woord des Evangelies in de harten;

gelijk Hij het eeuwige Woord ontving in den schoot der maagd, door dezen voor Hem toe te bereiden, opdat Hij vleesch worden zou, alzoo bereidt Hij ook het binnenste van den mensch om het woord der waarheid in zich op te nemen, als een zaad, waaruit deze tot een nieuwen mensch opwast. In dezen mensch is Hij het verborgen, de donkere diepte van ons onbewuste in ons vervullend, beginsel van alle geestelijke beweging. Door den Geest gelooven wij, in den Geest hebben wij lief; door den Geest kennen wij, in den Geest wandelen wij. Hij versiert ons met gaven, die niet van deze wereld zijn, maar genomen uit de schatkamers des hemels; Hij kan ons zelfs, terwijl wij nog in het sterfelijk vleesch leven, de krachten der toekomstige eeuw deelachtig maken. Door zijne vertroosting bewaren wij, te midden van smarten, waaronder ons vleesch bezwijkt, de lijdzaamheid der hope; door zijne kracht blijven wij staande tegenover verschrikkingen, die reuzen zouden doen vallen. Uit het donker, waarin wij van nature ons bevinden, en troosteloos rondwalen, verplaatst Hij ons, met zijne machtige hand, midden in het licht des levens; want Hij is ons gegeven om zijne kennis van wat God ons in Christus geschonken en bereid heeft ons mede te deelen, ons zeggende, dat God ons liefheeft van eeuwigheid tot eeuwigheid, en wat Hij zegt, ons bewijzende, door onze oogen te openen voor de oneindige gave, die God ons geschonken heeft in Christus. Zoo doet de Geest ons het eeuwig leven smaken, terwijl wij nog in ons sterfelijk vleesch zijn; dit toch is het eeuwige leven, dat wij God kennen, en Jezus Christus, dien Hij gezonden heeft. Ook zal Hij ten laatste ons verstorven, ja ons tot stof geworden lichaam levend maken, meer nog, heerlijk en geestelijk, drager van een leven, dat sterker is dan de dood, omdat het Christus' leven zelf is.

Zulk een Geest kon Mozes begeeren, maar geven niet. Hij mocht water voortbrengen uit de rots, — het water, dat den dorst voor eeuwig stilt, wijl het in ons tot eene fontein wordt, die ons altijd nieuwen toevoer geeft, tot de dood ten volle in ons is verslonden, ontspringt niet op Sinaï, maar op het Sion, dat boven is, waar Christus is, de Rots, van welke de stroom des Geestes is uitgegaan. Hoe dwaas om van Sinaï nog iets te verwachten! Het is, alsof men het leven wilde zoeken bij den dood. Alleen waar Christus is, is de Geest. Wie dan dorst heeft, kome tot Christus, en drinke, en wie wil, neme het water des levens om niet.

VAN ANDEL.

ONMIDDELLIJKE WEDERGEBOORTE.

VIII.

De eerste vraag, die boven (*Bazuin* 19 April j.l.) gesteld werd, is voor ons doel in de voorafgaande artikelen genoegzaam beantwoord.

Op grond van Gods Woord en in navolging van Augustinus leerden de Gereformeerden, dat het Woord alleen niet voldoende was, om den zondaar te wederbaren en tot geloof en bekeering te leiden. Er moest eene inwendige genade, eene werking des Heiligen Geestes bijkomen, om den mensch, die dood was door de zonden en misdaden, weder levend te maken. Die genade werd op verschillende wijze nader omschreven. Zij werd eene inwendige, geestelijke, bovennatuurlijke, krachtadige, onverwiltelijke, onwederstandelijke genade genoemd. Zij werd opgevat als eene Goddelijke kracht, welke naar het woord van Paulus in Ef. 1: 19, 20 gelijk was aan de werking der sterkte van die macht, welke God gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt en Hem gezet heeft tot zijne rechterhand in den hemel.

Nu en dan werd zij door de Gereformeerde Godgeleerden ook eene *onmiddellijke* genade genoemd. Maar zoo heette zij dan in tegenstelling

met de leer der Pelagianen en Remonstranten, die slechts eene zedelijke werking des Geestes door het Woord aannamen en tusschen deze werking en de wedergeboorte den wil des menschen in plaatsten en van de toestemming van dien wil de wedergeboorte afhankelijk maakten. Bij de Remonstranten was de wedergeboorte dus altijd *in dien zin* middellijk, dat ze slechts tot stand kon komen, wanneer de mensch er vooraf zijne toestemming toe gaf.

En daartegenover zeiden de Gereformeerden dan soms, dat de Heilige Geest in het hart des menschen *onmiddellijk* werkte. Hij was met zijne genade niet binnen het Woord besloten, Hij werkte er niet louter door heen, maar Hij werkte er mede en er naast; Hij drong zelf met zijne Goddelijke kracht in de binnenste schuilhoeken van het hart des menschen door en werkte er de wedergeboorte, *in den mensch*, maar toch *zonder den mensch*.

Maar nooit hadden zij met dien naam van *onmiddellijke* genade ten doel, om bij de wedergeboorte het genademiddel des Woords uit te sluiten, en de wedergeboorte in dezen zin tegenover te stellen aan de bekeering en het geloof, die dan middellijk, door het Woord, zouden geschieden.

Dit zal ons duidelijk worden, wanneer wij thans overgaan tot het beantwoorden der tweede vraag, die boven gesteld werd en die aldus luidt: indien de Heilige Geest in den mensch, dien Hij wederbaren wil, onmiddellijk tegenwoordig is en rechtstreeks zijne werking uitoefent, sluit deze rechtstreeksche werking dan niet het gebruik der middelen uit? Indien de werking des Geestes in het hart een onmiddellijk karakter draagt, ligt daarin dan niet opgesloten, dat het gebruik der middelen dan overbodig, onnut, ja zelfs verkeerd en schadelijk is?

De bedenking, in deze vraag vervat, is van gewicht. Het antwoord, dat erop gegeven wordt, bepaalt de verhouding, waarin de Gereformeerde leer zich stelt tot al die richtingen, die, zooals bijvoorbeeld de Doopersche, de genademiddelen, althans bij de levendmaking des menschen uit den doodstaat der zonde, overbodig achten of ze tot ijdele teekenen verlagen. En de vraag is bovendien van actueel belang, omdat velen tegenwoordig de meening toegedaan zijn, alsof de onmiddellijke werking des Heiligen Geestes bij de wedergeboorte eene tegenstelling vormt met de middellijke werking des Heiligen Geestes bij het geloof en de bekeering.

Nu is het ons vroeger gebleken, dat de leer der inwendige, krachtadige genade in de Christelijke kerk het eerst geleerd en verdedigd is door Augustinus. En dezelfde kerkvader is het, die ook het gewicht der bovengenoemde bedenking het eerst gevoeld en het verband dier genade met de genademiddelen in het licht gesteld en bepaaldelijk tegen de Donatisten verdedigd heeft.

De bedenking, die aan de leer van Augustinus tegen hem zelve ontleend werd, luidde aldus: indien God de eenige oorzaak der zaligheid was en door de genade des Heiligen Geestes de uitverkorenen onfeilbaar zeker tot geloof en bekeering leidde, welke plaats bleef er dan nog over voor eene kerk, die, gelijk Rome later leerde, met hare genademiddelen de onontbeerlijke middelares der zaligheid was?

Voor Augustinus, die lid der Katholieke kerk was, had de bedenking nog meer gewicht dan voor de Hervormers, die later het Katholieke kerkbegrip verwierpen. Want de leer der inwendige genade scheen met de Katholieke opvatting van de volstrekte noodzakelijkheid der kerk en harer genademiddelen lijnrecht in strijd te zijn.

Werkelijk zijn er dan ook elementen in Augustinus' leer van de kerk, die onder rechtstreekschen invloed van zijne genadeleer staan en daarom aan de Reformatorische opvatting van de kerk verwant zijn. Zoo maakt hij onderscheid tusschen het ware

en zuivere lichaam der kerk, dat alleen de verkorenen omvat, en de kerk, als gemengd gezelschap van geloovigen en ongeloovigen. Tot de ware kerk behooren ook zij, die nu nog goddeloos leven of in ongeloof en ketterij verstrikt zijn, maar toch door God zijn verkoren en daarom eenmaal door Hem zullen worden toegebracht. En omgekeerd, bevinden zich velen binnen de kerk, die niet tot de uitverkorenen behooren en nooit de zaligheid deelachtig zullen worden. Er is kaf onder het koren, er zijn kwade visschen onder de goede, er zijn vele schapen buiten en vele wolven binnen de schaapskooi der kerk van Christus. Velen zijn in de gemeenschap der sacramenten met de kerk en zijn toch niet in waarheid *in de kerk*.

Maar hoe goed en schoon dit alles door Augustinus ook gezegd is, en daarom door de Protestantsche Godgeleerden dikwerf met instemming is aangehaald, wij mogen daaruit toch geen oogenblik de gevolgtrekking afleiden, alsof Augustinus werkelijk door zijne genadeleer tot een ander kerkbegrip gekomen zou zijn, dan hetgeen toen algemeen heerschte. Veelmeer is het naar waarheid te zeggen, dat Augustinus het Roomsche kerkbegrip, dat in zijne dagen zich reeds begon te ontwikkelen, niet verzwakt maar versterkt en bevestigd heeft.

Van zijne bekeering af had de kerk met haar middelen van genade en schatten van heil, met haar grootsche eenheid en breede katholiciteit op Augustinus een diepen indruk gemaakt. Aan haar had hij middellijkerwijze de kennis der waarheid, het geloof aan het evangelie te danken. En toen hij dus later genoodzaakt werd, om tegen de Donatisten het recht en de waarheid der Katholieke kerk te verdedigen, toen plaatste hij naast zijne leer der genade, eene leer van de kerk, die haar verheft tot de woning en het gebied van den Heiligen Geest.

Wel is waar, uitdeelster der genade kon de kerk bij Augustinus in waarheid niet meer zijn. Want God was het, die de zaligmakende genade inwendig en verborgen schonk door de werking des Heiligen Geestes. Maar de kerk kon dan toch zijn en was bij Augustinus inderdaad de kring, binnen welke de Heilige Geest alleen met zijne genade woonde en werkte. Buiten haar was er geen zaligheid. Wie haar niet tot moeder had, kon God niet tot Vader hebben.

Wel is waar erkende Augustinus, dat de ketteren buiten de kerk ook nog een groot deel van de waarheid konden bezitten. Zij konden nog vele waarheden gelooven, zij konden ook zelfs den doop en de ordening medenemen. Maar zij namen dat alles dan toch uit de kerk mede en bezaten het op eene onwettige, ongeoorloofde wijze, niet als een goed, waarop zij recht hadden, maar als een gestolen goed. Dat goed der waarheid en des doops kon hun dan ook niet tot zegen gedijen. Het strekte hun slechts tot verzwaring des oordeels. Eerst wanneer zij berouwvol tot de ééne, heilige, algemeene kerk terugkeerden, konden zij die genade deelachtig worden, welke onfeilbaar tot de zaligheid leidde.

Want de kerk is de tempel des Heiligen Geestes. Daar woont Hij met zijne genade, daar alleen stort Hij in de harten de liefde uit, die het geloof aanvult en met God en Christus verbindt. Al mogen lang niet allen, die in de kerk zijn, met het ware geloof en de ware liefde begiftigd worden, dit is toch zeker, dat buiten de kerk niemand tot de zaligheid komt. Allen, die zalig worden, worden op 's Heeren tijd hier op aarde in de kerk geleid en zoo door de kerk henen in de hemelsche heerlijkheid opgenomen. Kerk en priester en genademiddelen zijn bij Augustinus niet de onfeilbare waarborgen, maar toch de noodzakelijke, vooraf vereischte voorwaarden van de zaligheid.

Maar ook hierbij is Augustinus niet blijven staan. Hij heeft bepaald voor

het Roomsche kerkbegrip het pad effen gemaakt, als hij tegenover de Donatisten, hoe langer hoe meer in het *instituut* der kerk zich terugtrok en daar zijne positie nam. De Donatisten hadden heel wat aan te merken op de Katholieke kerk van die dagen; zij verbraken zelfs de gemeenschap en vestigden eene kerk naast de Katholieke, die eerst eene groote uitbreiding verkreeg. En werkelijk was het in dien tijd met de kerk in vele opzichten treurig gesteld. Er was niet slechts over vele punten der leer groote verdeeldheid, maar de heiligheid der leden en vooral van de priesters liet zeer veel te wenschen over.

Om nu toch de Katholieke kerk als de ééne, ware, heilige, Christelijke kerk te verdedigen zag Augustinus meer en meer af van de kerk als gemeenschap der geloovigen en vestigde hij het oog op de kerk als bezitster van de genademiddelen. Hoeveel gebreken en dwalingen de leden der kerk ook mochten aankleven, de kerk zelve bleef in haar geheel, als inrichting des heils, de bruid zonder vlek en rimpel, de eenige duive, de woning des Heiligen Geestes, de bewaarster van de schatten des heils. Scheiding van haar was daarom ook nooit geoorloofd. Wie haar verliet, gaf daarin slechts bewijs van hoogmoed en ongehoorzaamheid en verbeurde de zaligheid zijner ziel.

En toen nu na Augustinus de leer der inwendige genade in Semipelagiaanschen zin vervalscht werd, toen was feitelijk daarmede het Roomsche kerkbegrip geboren, dat de kerk verheft tot middelares der zaligheid, tot bewaarster en uitdeelster van alle genade voor alle menschen, tot de eenige ark des behouds voor heel het menschelijk geslacht. In die kerk toch leeft Christus als Profeet, Priester en Koning door den Geest voort en stort Hij al de gaven der genade uit. En die gaven der genade deelt Hij uitsluitend mede door middel van priester en sacrament. Geen gemeenschap aan Christus dan door bemiddeling van de kerk als instituut, dat is van den priester, die in het sacrament over de genade beschikt. Want de genade daalt neder in het sacrament, zij is er op de eenen of andere wijze onafscheidelijk mede verbonden. God deelt zijne genade niet zelf uit, inwendig en verborgen door de werking des Heiligen Geestes. Maar Hij vertrouwt ze toe aan den priester, Hij legt ze neder in het sacrament. En daarom is er geen zaligheid buiten de kerk, buiten den priester, buiten het sacrament.

BAVINCK.

KERK EN FACULTEIT.

Naar aanleiding van de artikelen van de *Herant* over Kerk en Staat, heeft Dr. Hoedemaker eene belangrijke bijdrage geleverd tot recht verstand van Art. 36 der Nederl. Geloofsbelijdenis.

Later komen wij op deze studie wel eens terug. Thans vestigen wij alleen de aandacht op de verhouding, die er volgens Dr. Hoedemaker behoort te bestaan tusschen Kerk en Theol. Faculteit.

Letterlijk zegt hij daarover het volgende: „dat het openbaar Hooger Onderwijs van harentwege (vanwege de Overheid) gegeven wordt onder de volgende beperkingen.

1. De benoeming van Hoogleeraren wordt opgedragen aan afzonderlijke commissiën voor de onderscheidene Faculteiten, waarin de mannen zitting hebben, die geacht kunnen worden, de wetenschappen, die aan de Universiteit of Universiteiten vertegenwoordigd zijn, te representeren.

De benoeming van deze commissie of dit curatorium wordt, voorzover de Theologische Faculteit aangaat, opgedragen aan de Kerk.

2. Het aantal en de benaming der leervakken en leerstoelen in deze Faculteit wordt door de Kerk of althans op advies van de Kerk bepaald.”

Van Dr. Hoedemaker kan niet vermoed worden, dat hij de verhouding tusschen Kerk en Theol. Faculteit op deze wijze omschreef uit voorliefde voor de Scheiding van 1834 en de School, welke door haar in het leven geroepen werd.

Evenmin is hij te verdenken van antipathie tegen eene beoefening van de gansche wetenschap in Gereformeerden geest of van antipathie tegen eene wezenlijke, Gereformeerde Universiteit. Hij behoorde tot de stichters en Hoogleeraren der Vrije Universiteit en

verliet haar eerst na en tengevolge van het kerkelijk conflict.

Ook is het niet waarschijnlijk, dat Dr. Hoedemaker van onze huiselijke geschillen op de hoogte is en zich daarin partij heeft willen stellen.

En toch aarzelt hij geen oogenblik, om de benoeming van de Theologische Professoren op te dragen aan eene commissie of een curatorium, door de kerken benoemd.

Precies dus de kern van het voorstel-Bavinck. Zelfs gaat Dr. Hoedemaker nog verder dan dit voorstel, in zoover hij ook het aantal en de benaming van de leervakken en leerstoelen in deze Faculteit door de Kerk of althans op haar advies wil laten bepalen.

Nu kan men hierover van meening verschillen.

Maar wat heeft eene gedachte, gelijk Dr. Hoedemaker die hier over de verhouding van Kerk en Theol. Faculteit voordraagt, met seminaristische bekrompenheid of dualistische tegenstelling van natuur en genade te maken?

Eene Universiteit kan op zeer verschillende wijze ingericht zijn, zonder dat de vrijheid en zelfstandigheid der wetenschap er eenige schade bij lijdt.

Maar in elk geval is het wetenschappelijk belang eener Universiteit veel beter gewaarborgd, wanneer de benoeming der verschillende Hoogleeraren aan verschillende colleges van deskundigen is opgedragen, dan wanneer zij in alle Faculteiten toebetroefd is aan een kleine groep van mannen, die van al de wetenschappen, waarin zij Professoren te benoemen hebben, niet op de hoogte zijn en natuurlijk niet kunnen zijn.

BAVINCK.

Politieke Beschouwingen.

Milner, de Engelsche gouverneur van de Zuid-Afrikaansche Republiek c. a., is bij zijn aankomst in London niet met zulk een sympathie door het volk ontvangen als de leiders gaarne gewild hadden. Het gevoelt reeds te zeer wat het verliest en wat nog op spel staat in den jammerlijken oorlog met de Burgers.

Doch de leiders en vooral de brutale Chamberlain doen in hun speches hun beste om den toestand zooveel mogelijk op te hemelen en hun held te verheerlijken. Chamberlain sprak zelf de hoop uit dat, als Milner terugkeerde naar Afrika, dan „de vonken, die nog overbleven van den oorlog, die reeds lang heeft opgehouden een oorlog te zijn, geheel uitgebluscht zullen zijn.”

Inderdaad, men moet maar durven.

Het oorlogsveld leert wel andere dingen. Ondanks de behoefte, die men in Engeland heeft aan zoogenaamd *goed* nieuws, zijn de berichten van dien aard, dat wij nog goeden moed kunnen houden. 't Is alsof de Burgers, ik zeg niet hun weerstandsvormen slechts, maar hun aanvallskrachten hebben verhoogd. In de Kaapkolonie treden zij, versterkt, met nieuwen moed uit de Zuurbergen te voorschijn en vallen aan gelijk het moet, hoe ook de Engelschen met overmacht hen pogen te omgeven. Door schijnbewegingen in tegenovergestelde richting weten de Burgers aan den anderen kant te „ontglippen” en juist waar men ze niet verwachtte, aan te vallen op spoor of „patrouille” op plaats of dorp. En elders weten zij weer zoo Zuidelijk mogelijk door te breken, en zich ook te doen gelden in 't Westen.

Wat de *Transvaal* aangaat, in het Noorden werd tusschen Ventersdorp en Potchefstroom 23 Mei een convoi aangevallen. De Engelschen kregen 4 doden en 30 gewonden. Kitchener, die het bericht seint, zegt dat het convoi aankam, maar deze mededeeling is wel wat oppervlakkig.

Ook Lichtenburg is nog altijd ingesloten. Verder Oostwaarts hooren wij van een mislukte hinderlaag door Bottomley te Amersfoort gelegd. Bottomley is de man, die zoo best Zulu's kan gebruiken. Bottomley wilde commandant Joubert pakken. Deze zag het gevaar en reed terug. De Engelschen, heet het, wonden Joubert. Joubert haalde echter 40 man en toen moest Bottomley naar Gras kop terug.

Van Amersfoort Noordwaarts gaande, wordt ons meedeeld, dat Botha met een laagje trein door het Britsche cordon, ten zuiden van de Delagoalijn, snapte. Meerdere kleine colonnes moeten dat ook reeds gedaan hebben. Ter vergoeding deelt de correspondent te Middelburg mede, dat 16 Boeren, die eenige duizenden stuks vee en 12 wagens moesten overbrengen naar het Noorden, zich met hun bagage te Middelburg overgeven moesten. Heel waarheidlievend ziet dit bericht er niet uit. Intusschen: het schoongemaakte Noord-Oost-Transvaal en het gebezede Boschveld zijn dus nog in handen der Boeren.

Bij Dullstroom verloren de Engelschen bij een hevige gevecht 1 officier (gedood) en twee man (gewond).

Wat het Noorden betreft, men zegt dat Kitchener te Pietersburg geweest is, doch spoedig weer naar Pretoria reisde. Vermoedelijk moest hij Wilson troosten, die een groot plan op touw gezet had om Beijers te vangen bij Nijlstrom aan de Zandrivier. Wilson begon met een frontgevecht, welke aanvallen hem 1 doode en 6 gewonden kostte. Dit verlies telde hij echter niet in de gelukkige bewustheid, dat hij een sterke colonne in Beijers' rug gezonden had. Doch — deze colonne kwam te laat, omdat men zich in den afstand vergist had. Ze kon nog een achterhoede-gevecht leveren, waardoor 18 Boeren gevangen en 40 wagens benevens wat ammunitie en vee buitgemaakt zouden zijn.

Ook deze buit wordt wat verdacht, als men verder leest, dat de Engelschen Beijers' troepen wel zagen, doch te vermoed waren om hen aan te vatten.

De verlieslijsten leeren, dat de Engelschen soms geducht liden; ook de pest houdt aan en verbreidt zich.

In China heeft de schadevergoeding-kwestie den barometerstand van de eendracht der Mogendheden weer bedenkelijk doen dalen. Over het troepen-vertrek gaan allerlei verhalen. Behalve aan de Franschen wordt aan al de anderen een meer of min ontwikkelde neiging om huiswaarts te gaan toegeschreven. Een deel van de Duitsche vloot keert terug.

Waldersee heeft in principie drie vragen van Li toegestemd. Die vragen zijn: 1e ontruiming van Peking, wanneer het hof een eind van den afstand tusschen Sianfu en Peking heeft afgelegd; 2e verlof aan een gewapend politiecorps om geleidelijk de aan Peking grenzende districten te bezetten; 3e verlof aan 3000 man Chineseesche geregeldde troepen om Peking te beschermen na het vertrek der vreemdelingen.

Waldersee vertelt verder dat hij vertrouwelijke inlichtingen heeft over Tungfuisiang en Tuan. De eerste is in Kansu en wordt daar scherp nagegaan, de laatste zwerft met een tiental volgelingen in Mongolie.

Ten Zuiden van Paoingfu heeft generaal Baillou een bende Boxers verdreven. Prius Oubtomsky, president van de Russisch-Chineesche bank te Petersburg, geeft nu en dan zijn meening ten beste. Hij meent, dat de Chineezers nimmer zullen toegeven. Zij vinden, dat Europa hun schadevergoeding moest betalen voor de plundering van Peking, in plaats van omgekeerd. De man verwacht dat de Chineezers in het regenseizoen weer met nieuwe woede zullen aanvallen.

De standjes in Rusland blijven overal voortsmullen. Maandag was de stad Kutais (Kaukasus) het toneel van een vrij ernstige demonstratie. Bij de vertooring van het stuk „Le Contrebandier” begonnen studenten te schreeuwen. Zij werden er uitgedruid, doch nu verzamelde zich een groote menigte om het theater en begon den boel in de war te sturen. Bij een gevecht met de politie werden 15 kogelkassen, 13 agenten en 2 officieren door steenworpen gewond. Zondag waren ook te Petersburg weer werklieden-opstootjes. Rusland doorleeft een crisis, die meer ingrijpt in 't sociale leven dan wij hier weten.

NOORDTJAL.

HET BELANG DER KERKEN.

Van uit het gezichtspunt van dat belang hebben we dus de quaestie der Opleiding te beschouwen.

Principieel is dit het enig juiste gezichtspunt, wijl het in dezen gaat om de Opleiding van dienaren des Woords. Hierbij bewegen we ons op kerkelijk of wilt ge op institutioneel kerkelijk terrein.

Nu is er veel en velerlei verschil, ook onder ons. Verschil ook bij de beantwoording der vraag of de studie of beoefening der Theologie als wetenschap zaak en zorg der kerken als zoodanig is.

Doch daarover is geen verschil, daarover zijn we het onvoorwaardelijk eens, dat de kerken naar de ordeningen des Heeren hebben te zorgen voor den dienst des Woords.

En ook daarin zijn we het eens, dat voor dien dienst noodig zijn dienaren des Woords, mannen naar van den Koning der kerk zelve gegeven in zijn weg. Mannen toegerust met gaven en bekwaamheden voor dien heerlijken en gewichtigen dienst en daartoe ook wetenschappelijk gevormd.

Op die wetenschappelijke vorming is met name door de Geref. kerken altijd groote nadruk gelegd.

En geen wonder. Die vorming oefende in en door den dienst des Woords al eerst en verder op velerlei wijze den grootsten invloed uit op het wel of wee der kerken, beiden voor het heden en de toekomst.

Van af het begin der Reformatie hier te Lande heeft men dan ook zeer wel begrepen van hoe veel belang het voor de kerken zou zijn als het mocht komen tot een goede, doeltreffende verbinding tusschen kerk en Theologie, tusschen kerk en Opleiding.

Daartoe is het echter nooit gekomen. Die verbinding is nooit naar eisch geregeld, hooger de kerken daarop meermalen hebben aangedrongen.

Ter kwader ure is de Politieke Overheid, zij het ook met de beste bedoelingen, tusschen beiden gekomen. Eigener autoriteit heeft zij beslag gelegd op Theologie en Opleiding. Van de door haar opgerichte Universiteiten heeft ze zelfs den invloed der kerken verre gehouden.

Bij deze wanverhouding hebben de Geref. kerken hier te Lande onberekenbare schade geleden in haar bloei en welvaart.

De Dordtsche Synode 1618/19 trachtte den wilden Maccovius toom en breidel aan te leggen, maar de Staten van Friesland lieten hem toe op zijn Scholastiek Stokpaardje door te hollen. De kerken konden het aanzien, zonder er iets tegen te kunnen doen.

Bekend is, waarop dit ten slotte uitliep in datzelfde Franeker, van waaruit Maccovius onder bescherming der Staten jaren lang de Friesche kerken in rep en roer hield, ze bracht onder de heerschappij van „doode orthodoxie” en ze alzoop riep maakte voor rationalisme en allerlei ketterijen. Waarop het uitliep?

De Universiteit bepaalde ten slotte wat rechtzinnig was tegen het oordeel der kerken is.

Slechts één staaltje.

Toen Ds. G. T. de Cock te Harich in later tijd bij de Classis werd aangeklaagd wegens onrechtzinnigheid in een preek over Joh. 15: 7 te Leeuwarden gehouden, verboden de Staten aan de Classis iets tegen de Cock te doen. De preek n.l. werd goedgekeurd door de Theol. Faculteit te Franeker, als „niet strijdend met de kerkleer.”

Op grond daarvan werd aan de Classis aangezegd niets in de zaak van de Cock te doen zonder toelating der hooge regeering. De kerken moesten wel in dat oordeel berusten, terwijl ze zich „den sleutel der leer” uit de handen lieten wringen om dien aan de Theol. Faculteit toe te vertrouwen onder bescherming der Staten.

En ook afgedacht van zulken Staatsinvloed beschikken zij, die de macht hebben over School of Faculteit en daardoor over de Opleiding, over den gang der zaken op het gebied van Theologie en kerk.

Zullen de kerken met die treurige geschiedenis achter zich er toe kunnen besluiten eigen School af te breken en de Opleiding over te geven aan een erevrome macht, hoe Geref. en rechtzinnig thans ook?

Daarmee zouden ze een invloed prijsgeven in een voor haar hoogst gewichtige zaak. Het gaat toch om de leer der waarheid en de vorming van dienaren, straks geroepen om die waarheid te verkondigen en te verdedigen.

Nog eens. Wie meester is in School of Faculteit, beheerscht den gang der zaken in de kerken. Wie de Opleiding in handen heeft, geeft den toon aan op den kansel.

De hoogste belangen der kerken staan dus hier op het spel. Laten de kerken dat wel bedenken.

Ik vertrouw dan ook, hoe meer ze zich bedenken, en den wezenlijken stand van zaken indenken, hoe minder ze bereid zullen zijn zich in deze voor haar zoo belangrijke zaak te laten brengen onder de macht en in de afhankelijkheid van een „Vereeniging”, die, evenzeer als zij zelve, staat naar soevereiniteit in eigen kring. Waartoe of waarom zullen ze het ook doen?

De gevaren en bezwaren zal niemand kunnen ontkennen.

Of zou een Geref. Vereeniging, naar het gemeenschapsleven onzer eeuw ingericht, minder gevaar opleveren voor de kerken dan een Geref. Oorheid, naar den eisch en de ordeningen der 16de en 17de eeuw in dezen geleid?

Ik zou het niet gaarne durven verzekeren. Zeker het verschil is groot, zoo groot, dat ze nauwelijks met elkander zijn te vergelijken.

Maar of het voordeel in dezen wel valt aan de zijde der Vereeniging, is in allen gevalle zeer te betwijfelen.

Het getuigt dan ook van groote oppervlakkigheid of tenminste van schuldige onzekerheid, om uit de wenschen, waarmee de kerken weleer zoo nu en dan aankloppen bij de Geref. Overheid inzake de Theol. Faculteit en de Opleiding, af te leiden, welke voorwaarden er nu van de zijde der kerken aan de Vereeniging moeten en mogen gesteld bij een nieuw te sluiten accoord.

Alles is zoo geheel anders, dat men gerust kan zeggen, dat de kerken in dezen voor geheel nieuwe verhoudingen staan.

't Is dus een proefneming in den volsten zin des woords en wel een proefneming, waarbij de hoogste belangen van kerk en Theologie op het spel staan.

Mogen we daaraan de kerken des Heeren wagen?

D. K. WIELENGA.

VOOR DE BOEREN.

Voor de Boeren. Orgaan der Vereeniging: Het Christelijk Nationaal Boeren-Comité. Bureau Rozengracht 55. Redactie Bloemgracht 49.

Dit weekblad is een voortzetting van den arbeid, dien het C. N. Comité voor de verdrukte Boeren begon o. a. met de uitgave van het, ook in ons blad aangekondigde, boekje Voor de Boeren, waarin het ontstaan der Vereeniging wordt aangegeven en haar doel beschreven, en dat ook nog verkrijgbaar is. De Ver. stelt zich ten doel de nationale en geloofsgemeenschap levendig te houden en te bevestigen. Naar de H. Schrift. Door het verstrekken van zedelijke en stoffelijke steun, en door samenkomsten en geschriften in het belang van de Z.-Afrikaansche en Nederlandsche stamgenooten.

De contributie is minstens vijftig cents per halfjaar, of een gift van minstens honderd gulden in de kas, voor een lid. Leden krijgen dit blaadje gratis. Voor niet-leden kost het f 0,40 per kwartaal.

De Voorzitter is de heer H. Bijleveld, 2e V. Ds. J. C. Sikkel, 1e Secr. R. C. Verweij, 2e S. Jb. van Oversteeg, 1e Penning. J. C. Weis, Jr., Prinsengracht 297 Amsterdam en 2e Mr. S. de Vries Cs. Ook Ds. W. H. Gispens, H. J. Emous, J. C. Heesterman, Joh. D. W. Tellier, F. J. D. Theyse, P. J. W. Wellensiek te Amsterdam, alsmede S. J. van Beest van Amstel en Sleenwijk, J. H. de Waal Malefijt te Achtienhoven en Ds. J. Schokking te Koudum behooren tot het bestuur.

We hebben nu zowat den weg gewezen om deze taak der barmhartigheid ook door lidmaatschap en plaatselijke Afdelingen te steunen. Reeds f 70000 werd voor dien arbeid sedert Novr. 1899 bijeengebracht, tot oefening van die gemeenschap der heiligen en hulp der vervolgdde stamverwanten van eeuwen her, in het Afrikaansche Tehuis, door de Uitkeeringscommissie, voor de gevangenen in Portugal, op St.-Helena, Ceylon en in de Vrouwenkampen straks . . .

Om kort te zijn: dit periodiek blaadje is wel een zeer droeve verschijning — voor zoover ze het langdurige en bestendige der onmenselijke oorlogsweeën bevestigt.

Maar daarom tevens een hoogst verblijdend teeken — als het kweken van een boom, welke nu reeds veel schaduw en vruchten afwerpt. En welke, wie weet, hoe verre en hoe lang nog uitdijen zal, ook nadat eenmaal, naar we hopen, de vrede en onafhankelijkheid zullen ontworsteld zijn.

De aalmoezenier Vogt van den koning van Saxon werd naar Oostenrijk gezonden om daar de Protestantsche beweging te bestrijden, die er werkende is. De heer Vogt, van de reis teruggekomen zijnde, heeft echter daarop zelf zijn bediening neergelegd, het Roomsche geloof afgezworen en is met andere priesters tot het Protestantisme overgegaan.

Een industrieel, de heer Nobel, liet bij zijn dood een aanzienlijk fortuin na, dat hij gewonnen had met het fabriceren van allerlei ontploffingsmiddelen en oorlogswerktuigen. Bij testament heeft hij een miljoen

gulden bemaakt, die gelijkelijk moeten verdeeld worden onder de vijf personen, die het meeste zullen gearbeid hebben om de denkbeelden van vrede en scheidsrecht onder de menschen te brengen. De jury is bij testament aangewezen en de academies der verschillende landen zullen de candidaten moeten benoemen. Het Fransche instituut heeft hiertoe onderscheiden den heer F. Passy. Het is wel te vreezen, dat de schoone redeneering en verheven idealen zullen bewonderd maar niet in practijk gebracht worden. Minstens zal eerst erkend moeten worden, dat op den bodem dezer kwestie vooral des werelds zondeschuld ligt.

Hoewel enkele gemeenteraden in Frankrijk, wanneer zij een socialistische meerderheid hebben, het dragen van priesterkleeding buiten de kerk, en het bidden of plaatsen van godsdienstige woorden en zinnebeelden in publieke zalen, hospitalen enz. verbieden en strafbaar stellen, — worden de overtreders dikwerf door de rechtbanken daarvan vrijgesproken.

Het Fransche blad Le Temps publiceerde, toen de beruchte ex-koning van Servië, Milan, gestorven was, een paar brieven van hem en zijne gemalin Nathalia. Koning Milan drukte aan haar zijn spijt uit over zijn slecht gedrag, zijn schulden enz. Hij hoopte, dat zijn gemalin hem reddend zou in 't belang van hun zoon; en spreekt ervan, om zichzelf van kant te maken, schrijvende: „Ik heb mijn leven bedorven, en de mijnen onrecht gedaan, het is rechtvaardig, dat ik bij God er verantwoording voor doe.” — Koningin Nathalia antwoordde hem echter hierop o. m. „Gij spreekt ervan, om voor God te verschijnen en verantwoording uwer daden te doen? Zal men alzo voor Hem verschijnen, terwijl men zich 't leven beoefent? Meent gij, dat iemand aan een ongeval zal denken, als men tw dood verneemt? Wel te leven is moeilijk. Maar het is 't eenige, waaraan gij nooit gedacht hebt. Het eenige onrecht, dat gij mij verwijt, ik ben daar trotsch op. De koningen zijn niet geschapen om hun volk te wantrouwen en te misbruiken, maar om met hen te leven, te lijden en des noods om te komen. Ik heb nooit Servië verantwoordelijk gesteld voor hetgeen ik ondervonden en geleden heb; en den haat tegen dat volk zult gij, stervende, mij noch onzen Zoon kunnen bemaken. Uw laatste wensch is, dat hij een rijke vrouw zal trouwen! Weet gij dan nog niet, dat geld niets maar plichtsgevoel alles is? De eer van onzen zoon eischt van u, dat gij wél leeft en u niet gaat ombrengen als een komediespeler. Overigens, zijn er zal van hem zelve, niet van u afhangen.”

Volgens nadere opgaven, hoewel ze nog niet geheel op te maken zijn, waren er in de laatste Chineesche opstanden van de zendingen 121 mannen en vrouwen en 33 kinderen vermoord. Van de China-Inland-Mission 62. Van de Zweedsche missie 26. Van de Amerikaansche 13. Van de Engelsch-Baptistische 13 en van de Amerikaansch-Presbyteriaansche 5. Het cijfer der omgebrachte Roomsche zendelingen was toen, in Januari, nog niet op te geven, doch moet niet zoo groot zijn.

„FILIPPUS.” Boomen planten.

Kunt ge u, mijn waarde lezer of lezere! ondankbaarder werk denken, dan het planten van boomen? Is dat niet in de meeste gevallen werken voor een ander? Zoodat het spreekwoord bewaarheid wordt:

„De boom groot
De man dood.”

En al blijft de man ook leven, hoe lang duurt het dan soms niet, eer de boom vrucht voortbrengt, of ter bewerking kan worden gekapt.

Toch zijn, en worden er immer door maar boomen geplant; niet alleen in de kwekerijen, om ze als jeugdige stammetjes voor goeden prijs te verkoopen; maar ook in de tuinen, om er eenmaal vrucht van te kunnen plukken; of op de heide, om ze na verloop van jaren als bosch te aanschouwen.

Dit boomen planten kan ons een uitnemend wenk geven voor den arbeid in het koninkrijk Gods.

Wij moeten zaaien in hope; wetende, dat het een ander is die zaait, en een ander die maait. Zijn we ons hiervan goed bewust, dan is het ons niet in de eerste plaats te doen om de vrucht, hoe begeerlijk die ook moge zijn; maar om gehoorzaam te wezen aan het bevel des Heeren, die tot zaaien, planten en natmaken ons geroepen heeft, en daarvoor ons aardwormkes wil gebruiken. Wat dus van het zaad worden zal, hebben we eenvoudig aan den grooten Landman over te laten, die doen zal, hetgeen Hem behaagt.

Alle boomen worden lang niet altijd groot, en alle bloeiers dragen niet immer vrucht; toch is daarom niemand zoo dwaas om het planten na te laten; maar in de plaats van den gestorven boom wordt een ander gezet, en in onvruchtbare jaren wordt op een beteren oogst gehoopt. Alleen vruchtbomen, die op den duur onvruchtbaar blijken te zijn, worden eindelijk omgehouden, wijl ze de aarde nutteloos beslaan, d. i. niet aan hunne bestemming beantwoorden.

Laten ook wij derhalve niet in de eerste plaats vragen: „Wat geeft het mij?” „welk nut heb ik er van?” maar laten we doen, wat onze hand vindt om te doen, met alle macht. Laten we arbeiden aan de bekeering van Jood en Heiden, van Naamechristen en Mahomedaan; arbeiden aan het heil onzer naasten, zooveel we maar kunnen.

Uitkomst en toekomst kunnen we overlaten aan Hem, die de tijden en gelegenheden in zijne eigene macht gesteld heeft; aan Hem, die gezegd heeft: „Mijn raad zal bestaan, en ik zal al mijn welbehagen doen.” Wij hebben slechts te getuigen, en daarom aan alle wateren te zaaien.

Maar hoe zullen we dit dan beter doen

dan door middel van Traktaatjes onze naasten te wijzen op het éne noodige. Kunnen wij ze niet persoonlijk overhandigen, dan kunnen we voor slechts 1 ct. onderscheidene verzenden. En hoe de Heere die eenvoudige papierkes soms belieft te zegenen, hebben wij den vorigen keer duidelijk gezien.

Geven we dan bij den heer H. Hooff te Ermelo als lid ons aan; of zenden we voor de gratisverspreiding een bijdrage hem toe; en in beide opzichten helpen we boomen planten in den wijngaard des Heeren.

E. KROFVELD.

Rijswijk, Mei 1901.

Ingezonden.

ORGANISME DER WETENSCHAP?

Wat dat organisme der wetenschap toch wel zijn mag? De lezers hebben zeker gemerkt, dat dit onderwerp nieuw is, waarvan noch in de H. Schrift, noch in onze Belijdschrift sprake is; maar dat in de laatste jaren heel wat opgeld doet. En dat komt weer, omdat de wetenschap zoo hoogelijk geroemd wordt — als wetenschap, afgedacht van den inhoud. De wetenschap is het geheel van alles, wat gekend en geweten wordt. Het is dus al het weten. Al het weten van alle menschen, door alle eeuwen heen. Een weet niet alles, en in zekeren tijd weet men niet alles, maar alle menschen met elkander weten veel.

En die weten ook nog niet alles. Neen, al het weten is in God. Al dat weten is zelfstandig in den Zoon; of liever: Hij is de zelfstandige wetenschap. Hij is de volle bewustheid Gods. Van Hem gaat dat weten, dat kennen, dat bewustzijn in de menschen over. Niet in één mensch alles, maar in alle menschen wat. Zoo komt het kennen, het weten, de wetenschap, langzamerhand in de menschen. Wat dus de Zoon volkomen is, wordt langzamerhand bij de menschen.

Dat kennen, dat weten, dat bewustzijn is worstelend wordend. Die worsteling noemt men de beoefening der wetenschap. Het is in die worsteling om het weten, om de wetenschap zelve te doen. Wie daar waarlijk aan meedoet; ook al de studenten; is het eigenlijk niet te doen om opgeleid te worden tot een vak; om dominee, rechter, doctent aan een Gymnasium, doctor in de medicijnen enz. te worden; neen, allereerst en allermeest om de wetenschap zelve. Zij moeten dus niet zijn aan een Vakschool, maar aan een Universiteit; want aan een Universiteit, is het om de wetenschap zelve te doen! Ook bij de Theologische studenten. Of zij predikant willen worden, mag hun zelfs niet eens gevraagd worden. Zij komen aan een Universiteit om de Theologische wetenschap te beoefenen. Later, als zij die wetenschap beoefend hebben, zullen zij wel zeggen, of zij predikant willen worden. Dan zullen zij zich wel aanmelden bij de Kerken.

De Theologische School is een Vakschool. Daar wordt opgeleid tot dienaren des Woords. Daar is het niet te doen om de wetenschap zelve, maar om, als God wil, predikant te worden. In stelling X van de Professoren van de Vrije Universiteit wordt het zoo duidelijk mogelijk uitgedrukt: „De inleiding in de Theologie en de opleiding tot het ambt kan in dit stelsel alleen door de Kerk als instituut gegeven worden, en de daarvoor geschikte kweekelingen zijn alleen diegenen, van wie wordt aangenomen, dat zij persoonlijk bekeerd zijn, en van Gods wege roeping tot het ambt ontvingen.” Ziet ge wel, dat het aan zoo'n eigene Inrichting niet deugt. Wat heeft de beoefening der wetenschap te maken met het persoonlijk bekeerd zijn, en met het van Gods wege roeping te hebben ontvangen tot het ambt? Het moet den Theologischen studenten; om nu maar eens alleen van hen te spreken; niet te doen zijn om het ambt, maar om de wetenschap zelve.

Al het andere is „secundair”, is bijzaak; de wetenschap boven alles! De wetenschap is „soverein”; de wetenschap is heilig, is Goddelijk; wat zeggen we: de wetenschap is de Zoon, de Logos, de Rede. Is dit dan niet het allerhoogste en het allervoornaamste, dat het ons om de wetenschap te doen is? En nu zou men de Theologie aan dat heilige, aan dat heerlijke, aan dat Goddelijke afnemen; men zou haar van de Universiteit afnemen, waar zij als wetenschap beoefend wordt, om haar af te staan aan de Kerken, die haar dienstbaar zouden maken aan de opleiding tot dienaren des Woords? Dat was der Theologie schande aandoen! Daar moeten de Kerken niet aan meedoen! En dat doen de Kerken, als zij de Theologie voor zich, tot opleiding van dienaren des Woords zouden opeischen. Dan toch is het, alsof zij wilden zeggen, dat de Theologie niet wetenschappelijk moet beoefend worden; dat de Theologie geen wetenschap is; of dat heel de beoefening der wetenschap uit den boeze is, en aan de wereld moet overgelaten worden. Laten de Kerken zich bezighouden met de praktijk der godzaligheid, in en door hare ambten; wat hebben zij als zoodanig met de wetenschap te maken. De wetenschap en hare beoefening behoort aan de Kerk als organisme, en niet aan de Kerk als instituut!

Op dat misverstand — want zóó noemen wij de tegenwoordige onderscheiding van Kerk als organisme en Kerk als instituut — komen we wellicht nog even terug. Thans nog een paar woorden over dat „organisme der wetenschap.”

De wetenschap, al de wetenschappen samen, al het weten en kennen, is één organisme; is één geheel, dat organisch in elkander zit: of dat Theologie is of Natuurkunde; of dat uit de gemeene gratie opkomt, of uit de bijzondere Godsopenbaring, doet er niet toe.

Wij gelooven dat daar iets van waar is; doch wij meenen; dat hier groote voorzichtigheid in aanmerking dient genomen te worden; zelfs om niet met de eerste waarheid der H. Schrift, aangaande het Goddelijk Wezen zelf, in groot gevaar van dwaling te komen; en wij meenen ook, dat de conclusie in verband met de opleiding en om tot

eenheid van opleiding te komen, geheel verkeerd is. Zoolang er zoo over geredeneerd wordt, als in de Stellingen der Hoogleraren van Amsterdam, behoeft men aan eenheid van opleiding niet te denken. De Kerken zullen zich nooit zoo in een hoek laten terugdringen. Zij zullen zich nooit laten aanleunen, dat zij de wetenschap aan de wereld overlaten, als zij zelve de Theologie beoefenen, ter opleiding van dienaren des Woords. Zij zullen nooit toegeven, dat zij, als Kerken, die Theologie niet wetenschappelijk beoefenen kunnen. Zij zullen er voor bewaard blijven, een z.g. organisme der wetenschap te aubidden. Zij willen niet alleen een paar uur exameneeren, maar ook volle zeggenschap hebben en behouden over de opleiding. Zij staan op het standpunt der Groninger Synode, en zullen zich — na al de treurige ervaringen van vroeger — van dat standpunt niet zoo licht weer laten afbrengen.

Op dat historisch standpunt der Groninger Synode staan de Hoogleraren aan de Theologische School als één man. In hunne Stellingen; noodgedrongen gepubliceerd, omdat de Hoogleraren aan de Vrije Universiteit hunne Stellingen ongevraagd en ongemotiveerd eerst gepubliceerd hadden; in hunne Stellingen hebben zij dat op uitnemende wijze uitgedrukt.

Maar dat organisme der wetenschap dan? T. Bos.

OOK EEN OPLOSSING!

Te Kampen is eene inrichting van hooger onderwijs, genaamd de Theologische School, gesticht in 1854 door en onder toezicht en bestuur der toenmalige Chr. Afgescheidene Gereformeerde, later Chr. Gereformeerde Kerk. Deze Theol. School bestaat uit eene Theol. Faculteit met nog twee Lectoren in de letteren.

Te Amsterdam is ook eene inrichting voor hooger onderwijs, genaamd de Vrije Universiteit, gesticht in 1880 door eene Vereeniging bestaande uit leden van het Hervormd Kerkgenootschap, later der Kerken in dolantie. Deze Vr. U. bestaat uit eene Theol. Faculteit met nog twee Professoren, n.l. één in de letteren en één in de rechten.

De Th. S. dient tot opleiding van predikanten. De Vr. U. dient hoofdzakelijk voor hetzelfde doel. Beide inrichtingen van onderwijs staan dus, met het oog op leerkrachten en practisch doel, vrij wel gelijk.

Het opleiden van predikanten door de Vr. U. had nog zin en betekenis, toen zij op deze wijze meende te kunnen inwerken op het Hervormd Kerkgenootschap; doch nadat in 1892 de Doleerenden en Chr. Gereformeerden zich hadden vereenigd, was deze opleiding geheel overbodig, wijl immers de laatsten reeds sedert een reeks van jaren eene dergelijke opleiding bezaten. In plaats echter van die opleiding te staken, ging de Vereeniging voor Hooger Onderwijs daarmee voort.

Dat deze Vereeniging aan hare school den naam van Universiteit heeft gegeven en dat zij de Th. S. te Kampen gaarne voor Seminarium uitmaakt, doet niets af aan het feit, dat dan ook de Vr. U. inderdaad niets anders dan een Seminarium is; want even als één boom geen bosch vormt, zoo vormt één Hoogleraar in de letteren geen Litterarische en evenmin één Professor in de rechten een Juridische Faculteit. Bovendien is het niet waarschijnlijk, dat de Vr. U. op deze wijze voortgaande, nog in deze eeuw een wezenlijke Universiteit zal worden, want juist voor de oprichting eener Wis- en Natuurkundige en eener Geneeskundige Faculteit, waaraan o. i. eigenlijk de meeste behoefte bestaat, zijn tonnen gouds noodig.

De Vr. U. zou dan ook naar mijne meening, wil zij zich werkelijk uitzetten tot eene Universiteit, niets beters kunnen doen dan — zoolang ook reeds een vorig jaar „Veritas”*) voorstelde in zijn Open brief aan Dr. Bavinck — hare Theologische Faculteit op te heffen en al de Gereformeerden op te roepen tot den opbouw der andere Faculteiten. Staan al de Gereformeerden hierin schouder aan schouder — eendracht maakt macht, — dan kan er nog wat tot stand worden gebracht. Uit het voorgaande blijkt m. i. dat het gebruiken van termen als Universiteit en Seminaristisch bij wijze van tegenstelling heelemaal geen zij heeft.

Nu zijn er na 1888 verschillende pogingen beproefd, om Th. S. en Vr. U. te vereenigen, of om, wat de Theologische opleiding betreft, tot eenheid te komen. Daartoe zou het eenvoudigste middel zijn, dat de Vereeniging voor Hooger Onderwijs te Amsterdam hare, immers voor de Kerken geheel overbodige, Theol. Faculteit ophief; daardoor zou dan ook onduidelijk blijken, dat het van den kant der Vr. U. met de vereeniging van alle Gereformeerden ernst was.

Dezen eenig mogelijken weg wil men van den kant der Vr. U. niet; welnu, dan is er ook geen weg. Daarom is het mij, en velen met mij, dan ook niet duidelijk, waarom nu wederom, — na het met algemeene stemmen op de Synode van Groningen ten vorigen jare genomen besluit, om de Th. S. in stand te houden en te bevestigen — door Curatoren en Hoogleraren der Th. S. voor den derden of vierden keer pogingen worden aangewend om zoogenaamd tot eenheid van opleiding te geraken met eene Theol. Faculteit, waarmee de Kerken toch eigenlijk niets te maken hebben, wijl zij van eene private vereeniging uitgaat. Mij komt dit der Kerken onwaardig voor en ik roep ten slotte den voorstanders der Th. S. de woorden toe van Göthe:

„Was du ererbst von deinen Vätern hast”
„Erwirb es, um es zu besitzen.”

F. GUNNINK BZN.

*) „Veritas.” Open brief aan Dr. Bavinck. Uitgegeven bij de Maatschappij „de Vecht” te Breukelen. Naar ik hoorde is deze open brief, tijdens de zitting van de Synode te Groningen, tegelijk met de brochure „Het Voorrecht der kerken door A. v. C.” bij denzelfden uitgever verschenen, aan de leden en praedviseurs der Synode gezonden.

ONZE SCHOLEN M/D BIJBEL IN GEVAAR.

„Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der menschen“
I Cor. 7 : 23.
„Want gij zijt tot vrijheid geroepen, broeders! alleenlijk gebruikt de vrijheid niet tot eene oorzaak voor het vleesch; maar dient elkander door de liefde.“
Gal. 5 : 13.
„Ziet toe voor u zelve dat wij niet verliezen, hetgeen wij gearbeid hebben, maar een vollen loon mogen ontvangen.“
II Joh. 8.

Onze Anti-revolutionaire Kamerleden mogen wel toezien voor zichzelf, om ons belangende onze Scholen met den Bijbel niet allengs meer in het gedrang en in de klem van een godsdienstloozen Staat — revolutionair tegen den Heere en zijnen Gezalfde als ook tegen zijn H. Woord — te brengen door 't aanvaarden van Staatssubsidie voor genoemde Scholen. Vooreerst is dit in strijd met de vrijheid dier Scholen, zoo duur verworven, en ten tweede wordt daardoor de eigen kracht des volks, dat uit enkele genade mag bukken voor de autoriteit van Gods dierbaar Getuigenis, in hare ontwikkeling en sterkte gedwarsboemd. Een en ander wordt dan oorzaak, dat we straks weer geheel door den Staat worden geknecht, in boeien geslagen en dus dienstknechten gemaakt der menschen. Wij verliezen, hetgeen we met geen geringe inspanning gearbeid hebben, en van een vollen loon ontvangen kan in de verste verte geen sprake wezen. De eerste stap op den subsidie-weg betreffende onze Scholen m/d Bijbel dagteekent, helaas! al van af 1889. Toen heeft men al het kostelijk beginsel der vrijheid inzake het onderwijs prijsgegeven. Maar toen ook heeft de Staat gezegd: Ik Staat geef geen subsidie voor niemendal; gij Scholen m/d Bijbel komt dan ook onder mijn voogdij; met schoolbouw, vakken van onderwijs enz. staat gij onder mijn zeggenschap. Ach! toen zijn wij reeds in beginsel geknecht, en dat, terwijl ons anders de zucht tot vrijheid in merg en been, in bloed en aderen zit. Onze stamgenooten in Afrika leveren ons daarvoor een krachtig, een sterk sprekend bewijs. Liever van land en erve door een Godvergetend vijand verdreven, dan door dien vijand geknecht. Liever den zoo verbaasend ongelijken kamp, wat getalsterkte aangaat, volgehouden, dan slaven van het opgeblazen en tyrannieke Engeland. Liever in lompen gehuld, in woestijnen gedood, en op bergen, en in spelonken en in de holen der aarde (Hebr. 11 : 38), dan voor het sluwe Luipaard geknield. Voorwaar, tot onze stamgenooten daar in het verre Zuiden zien we met bewondering op. Met hen roepen we tot God van den hemel, om verlossing uit den klauw van dat sluwe Luipaard, en zullen wij ons inzake onze Scholen dan steeds meer laten knechten door 't aanvaarden van subsidie? Hoe! zijn we dan ontwaarde zonen en dochteren geworden van een waardig voorgeslacht, hetwelk zich eenmaal, om God naar zijn H. Woord te dienen, vrij vocht van het machtige Spanje? Hebben we onze afkomst, hebben we de opkomst van ons land en volk, van onze rijke geschiedenis vergeten? Toch niet? Ja wel, zoo we ons onderwerpen aan de Wet op den Leerplicht — Leerdwang — waaraan geen ouder zich, staande op den grondslag van de H. Schriften, onderwerpen mag, al loopt men dan ook gevaar van beboet, of gevangen gezet te worden. Immers, zulks moeten we voor het kostelijk beginsel der vrijheid naar 's Heeren Woord overhebben; zulks ook moeten we overhebben voor den eisch van God Drieëinig, om onze kinderen op te voeden in de leering en vermaning des Heeren. Aan dien eisch, ziet, hebben we gehoorzaam te zijn, maar niet aan de booze Wet op den Leerplicht. Tot het ontwerpen en aanbieden en doordrijven van genoemde Wet had ons huidige Ministerie geen recht. Deze Regeerings-daad is door en door revolutionair. Niet de Staat, niet de Ministers, zijn van Godswege geroepen, om de kinders te onderwijzen en daardoor op te voeden, maar de ouders. De Staat — de ondervindig zegt ons dit — is een verderfelijke en tegelijk een dure Schoolmeester. Om meer dan eene reden roep men dus den bemoeielijken Staat met fierheid toe: Blijf van onze kinderen af! zij zijn niet u, maar ons gegeven, en wel van dien God, die hemel en aarde bezit. Zijn wij ontroven, o Staat! tred dan in het belang onzer kinderen op; maar laat hen dan ook onderwijs genieten van het Evangelie-zout doortrokken; opdat niet eenmaal de wapenen van vijandschap tegen u, o Staat! keeren, gelijk thans reeds door velen, naar uw door en door verderfelijke onderwijs-beginsel, geschiedt, en door steeds meerdere geschieden zal. O, werd ons Ministerie eens wijs! Helaas! zij hebben des Heeren Woord verworpen: wat wijsheid zouden ze dan hebben? Ja wel, zoo we tuk op subsidie voor onze Scholen met den Bijbel ons banden laten aanleggen door een godsdienstloozen Staat, die 't er op toelegt, om ons Atheïsten, Socialisten, Anarchisten enz. te maken. Immers, dit is en de consequentie en de alsem-bittere vrucht van het Staatsonderwijs, men mag dit dan bewust willen of niet willen. Het Staatsonderwijs voert ons volk ten verderve. Op het hellend vlak is geen standstap. Beginselen werken door. Onze onvergeterlijke broeder Dr. W. van den Berg heeft dit zoo juist ingezien. Op zijn raad en onder zijne leiding heeft men indertijd te Voorthuizen geen subsidie voor de Scholen m/d Bijbel aldaar willen aanvaarden. O, roepen ook wij, ouders! gewapend met Gods H. Woord, en dus met vrijmoedigheid! Geen Staatsscholen! Geen Leerdwang! Geen Subsidie! Richtten we steeds de scherpe pijlen van Gods getuigenis tegen de godsdienstlooze Staatsschool, tegen Leerdwang — daaraan niet gehoorzaam — wel aan God Drieëinig — tegen Subsidie. Vrije Scholen, lagere en hogere, Vrije Kerken, vrij in eigen kring, geen slaven van den Staat, zij onze onherroepelijke leuze. Geen Utiliteits-politiek. Het doel heiligt de middelen niet.

Verstaan en behartigen we toch het Woord der Schrift: „Wordt geen dienstknechten der menschen!“ „Dient elkander in liefde!“ Immers, de arme moet ook inzake de School geholpen. Ook hij moet van een onderwijs profiteren. Daarom ook tegen oprijving der kosten gestreden.
E. BAJEMA.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
LEENDERT VUIJK AZN.
Scheepsbouwmeester.
JOHANNETTA ANJE VAN DEN BOOM.
CAPELLE a/d IJSEL, { 23 Mei 1901.
OUDERKERK a/d AMSTEL, }

Heden overleed in den ouderdom van 62 jaren onze geliefde Moeder en Behuwardmoeder
AALTJE FRANKEN
geb. KUIPER. Een ongesteldheid van slechts drie dagen sloopte hare zwakke krachten. Met haren Echtgenoot vereenigd, die haar 17 maanden geleden is voorgedaan, juicht zij thans voor den troon des Lams. Dit troost onze droetheid.
Namens haar Kinderen,
H. KOK.
M. KOK geb. FRANKEN.
G. KOK.
G. KOK geb. FRANKEN.
Algemeene kennisgeving.
HULL, 6 Mei 1901.
SIOUX Co IA.
NOORD-AMERIKA.

In den ouderdom van ruim 72 jaar overleed onverwachts onze geliefde Man en Vader
Roelof H. Boersma.
De gedachte „zijn sterven is gewin voor hem,“ troost ons.
WED. R. BOERSMA—
BOERSMA.
KOLLUMERZWAAG,
15 Mei 1901.

Heden leed de Geref. kerk alhier een groot verlies in het afsterven van haren Ouderling
C. J. HENDRIKS,
in den ouderdom van bijna 76 jaren, waarvan hij in dienst der kerk 40 jaren werkzaam was. In hem schonk de Heere ons niet alleen een trouw opziener, maar ook een waren Zendingsvriend, een ijverig arbeider voor de zaken van Gods Koninkrijk en een blijmoedig Christen. Onzer is het verlies, zijns is de winst, de ruste, de heerlijkheid!
Namens den Kerkeraad der Geref. kerk,
J. D. VAN DER VELDEN, Praeses.
A. C. VAN DRIMMELEN, Scriba.
KLUNDERT,
23 Mei 1901.

Heden nam de Heere onze lieve
ANTONETTE LEONI
tot zich, in den jeugdigen leeftijd van ruim vijf maanden. Gods verbondsbelofte is onze troost.
L. KOETSIER.
F. KOETSIER—MEULINK.
GORINCHEM,
26 Mei 1901.

Heden werden onze harten diep gewond, daar het den Vrijmachtigen God behaagde, onzen lieven
JAN,
na een zwaar maar geduldig lijden van een paar dagen, in den ouderdom van bijna 9 jaren, door den onverbiddeijken dood van ons te ontrukken. Wij hopen op een zalig wederzien.
Moge de Heere ons steunen en troosten.
F. MOET, v. d. M.
Echtgenoot en Kinderen.
HEERDE,
27 Mei 1901.
Eenige en algemeene kennisgeving.

Fr biedt zich aan een **net persoon**, 23 j. oud, Geref. bel., van de b ste getuigchr. voorzien, om in de **Manufactuurzaak** te worden **opgeleid**.
Br. fr. onder **letter S.**, aan den Uitgever van de Bazuin te KAMPEN.

Mevrouw Baronnesse DE GEER te Brussel, vraagt tegen 1 Augustus twee nette fatsocniele DIENSTBODEN

tegen flink loon; eene voor **keukenmeid**, en eene voor **tweede meid**. Zonder goede getuigschriften onnodig zich aan te melden.
Men adresseere zich
rue Joseph II 76, BRUSSEL.

TE HUUR een net BURGERHUIS,

met Voorkamer, Achterkamer, Zijkamer of Kantoor, Keuken, Kelder, Zolder met Meidenkamer, daarbij Schuurtje voor brandstoffen en Kippenhok en grooten Tuin met allerlei vruchtboomen; alles voor enkele jaren nieuw gebouwd en aangelegd door wijlen den Emeritus predikant Ds. G. LAMPEN, laatst bevoord door zijne weduwe.
Het huis staat te Smilde aan de Hoofdvaart bij de Jonkersbrug, en is te huur op nader oeffen te komen voorwaarden bij dhr. J. DE KONING, Oostweg te KRABBENDIJK.

ATTESTATIES voor mannelijke en voor vrouwelijke leden. á 1 Cent.

ATTESTATIES voor doopleden. á 1 Cent.

BEROEPSBRIEF. voor de Gereformeerde kerken, aan een Predikant of Candidaat t. d. H. Dienst. á 5 Cent.

LASTBRIEVEN voor Afgevaardigden naar Provinciale en Classicale vergaderingen. á 3 Cent.

OPROEPINGSBRIEVEN voor de Classicale vergaderingen. á 3 Cent.
Verkrijgbaar bij G. PH. ZALSMAN te Kampen, die ze alom franco verzendt

■ ■ Vereeniging ■ ■
Christelijke Bibliotheek. ■
Heden verscheen als deel 4 van den 4en jaargang ■ ■ ■ ■ ■
■ F. W. FARRAR ■
Onweerswolken,
deel II.
Vrij naar het Engelsch door
■ L. H. F. A. FAURE. ■

Zij, die nu lid worden, ontvangen direct de reeds verschenen deelen
EEN PLEITGROND SLECHTS, door W. VAN NES, JOHAN FRIEDRICH OVERLIN, door ARMIN STEIN, **ONWEERSWOLKEN, 2 Deel,** door F. W. FARRAR. en dadelijk bij verschijning „Op leven en dood“, door A. v. d. Flier.
De contributie bedraagt slechts f 5 — per jaar.
Men vrage het uitvoerig, geïllustreerd Prospectus, hetwelk gratis verkrijgbaar is bij iederen boekhandelaar of op aanvraag franco toegezonden wordt door den Uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

ZANGGEZELSCHAPPEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
HOSANNA. 64 Lieder voor drie- en vierstemmig Mannenkoor, ten dienste van Jongelingsver. en Christ. zanggezelschappen. Door SERNE. f 1,25.
DE ZINGENDE PELGRIM. 25 Lieder voor Christ. zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent.
LIEVEN EN LOVEN. 25 Lieder voor Christ. zanggezelschappen. Door KEUNING. 30 cent.
DE CHRISTEL. ZANGER. 20 Lieder voor zanggezelschappen en huizezinnen. Door VAN WIJCK. 25 cent.
DE ZANGVRIEND, 34 Meerstemmige Christ. liederen voor jong en oud. Door WIJLE. 25 cent.
DE KLEINE ZANGER. 20 Twee- en driestemmige zangstukjes voor Christ. scholen en Zondagsscholen. Door SMINK. 20 cent.
EENVOUDIGE LIEDEREN. voor Christelijke en Zondagsscholen. Door VOERMAN. 10 cent.
VADERL. GEZANGEN. Der jeugd aangeboden door SCHABERG. 10 cent.

VOLKSHARMONIUMS
voor één dubbeltje daags.

Behalve mijne bekende duurdere fabriekaten, heb ik nu degelijke **ORGELS** ontvangen, in eenvoudige doch sierlijke kasten, degelijk van constructie en verrassend van toon, in 20 verschillende soorten, van af f 40,— en hooger.
Geen draaiorgels of automaten, doch daar er een Handleiding voor zelfonderricht gratis wordt bijgevoegd, is elkeen in staat om het te leeren. Levring franco Station, met 5 jaar garantie en fraaie geborduurde toetsenlooper.
Termijnbetaling van af 3's maands, Dus voor een dubbeltje daags een geheel gelukkig gezin.
Eenig adres: **JOH. DE HEER**, Rotterdam Noordmolenstr. 71.

Gedurende de verbouwing
GROOTE OPRUIMING van **ORGELS** en **PIANO's** enz. tegen inventaris-prijs.
BREEBAART's Orgelhandel
Tijdelijk adres Damrak 24, Amsterdam.

Eindelijk gevonden!
Zonder eenige muziek-kennis kan men met behulp van dit Wonderklavier alle Psalmen en Gezangen volgens het bijgevoegde Koraalboek in **volle accoor-den**, zelfs in zeven verschillende toonaarden spelen.
Onmiddellijk op het eerste gezicht. Alleen-verkoop voor Nederl. en Koloniën
JOH. DE HEER,
Orgelhandel, ROTTERDAM, Noordmolenstr. 71.
Vraag Prospectus gratis en franco.

HET WONDERKLAVIER.

Is verschenen en aan de inteekenaren verzonden:
Gereformeerde Dogmatiek
DOOR **DR. H. BAVINCK.**
VIERDE DEEL.
Hiermede is dit werk compleet.
J. H. BOS.
KAMPEN.

Een fundamenteele misvatting van **Dr. A. KUYPER** of een hopeloos Pleidooi.
Eene studie over Dr. KUYPER'S Pluriformiteitsstelsel door Th. F. BENS-DORP.
Benevens een antwoord van en aan Dr. KUYPER door denzelfde f 0,90.
Van het antwoord aan Dr. KUYPER, nog enkele exemp. afzonderlijk verkrijgbaar á 25 Ct.
Uitgever G. BORG, Prinsenstraat 6, AMSTERDAM.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:
Misbruikte Schriftuurplaatsen,
DOOR **E. KROPVELD.**
TWEDE DRUK. 129 blad.
Ing. 80 ct. geb. f 1,20.
Vele malen worden in het dagelijksch leven allerlei bijbelteksten op verkeerde manier aangehaald. Dit is de Schrift geweld aandoen en onteeren. Daarom was het een goed idee van Ds. KROPVELD om eenige van zulke plaatsen toe te lichten in haar ware betekenis en tegen dat verkeerde gebruik in te gaan. We gelooven dat de geachte schrijver alleszins gelukkig is geweest in zijn poging. Op duidelijke, klemmende, gronddige wijze wordt in dit nuttige boekje bevestigd Het is der lezing dubbel waard; het verkrijgt onze Schriftkennis, en doet ons Chr. leven gezonder worden. (Het Volksblad.)
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
de Evangelien
VAN **Mattheus, Markus en Lukas,**
in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard
DOOR **JOHANNES CALVIJN.**

Opnieuw uit het Latijn vertaald onder toezicht van wijlen Prof. A. BRUMMELKAMP, in leven Leeraar aan de Theol. School.
Tweede druk.
Dit belangrijk werk, dat bij vernieuwing zooveel liefhebbers vond, is nu compleet in drie deelen, samen 1469 bladz. groot 8o, nette druk, en alom verkrijgbaar voor f 6,00, gebonden in heel linnen band f 7,50.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Heden verscheen:
ZES LEERREDENEN,
door Ds. J. C. VOIGT,
predikant te Raamsdonk,
vooral ten dienste van Vacante Kerken.
Prijs f 0,75.
Alle soliede boekhandelaren nemen bestellingen aan en tegen toezending van het bedrag wordt het franco toegezonden door den uitgever
A. GEZELLE MEERBURG.
HEUSDEN.

WIE
5 stuivers postzegels zendt aan ZALSMAN te Kampen, ontvangt daarvoor per omgaande post franco **EEN BOEKJE,** waarin tal van goede recepten door een **Veert**, voor ziekten van **paarden, koelen** en **varkens.**